باس شۇجيدىڭ تەرەڭ سۇيىسپەنشىلىگىن جانە تەقلاستى تاپسىرماسىن ەكپىندەي العا بىلگەرىلەۋدىڭ كۇش ـ قۇاتىنا اينالدىرايىق

□ گازەتىمىزدىڭ شولۇشىسى

كەدەننىڭ كەدەن قىزمەتكەرلەرى اتاق ءتۇزدىرۋ اتقارىلعاندىعىنىڭ 20 جىلدىعى قارسالدىندا باس شۇجي شي جينپيڭ حونچيراپ كەدەننىندەگى بارلىق كەدەن قىزمەتكەرلەرىنە جاۋاپ حات قايتارىپ، ولاردىڭ ءۇستىرت، سۇڭق، وتتەگى تاپشى بولۋ سياقتى قينىشىلىقتاردى جەڭىپ، قارلى القاپتى شەكارادا ەمەلەكەت قاقپاسىنىڭ ءبىرىنشى شەبىنە تامىر تارتىپ، ادالدىقپەن مىندەت وتەپ، ءۇن ـ ءتۇنسىز ۇلەس قوسىپ، كەرەمەت ناتيجە جاراتىپ، جالما دالۋىردەگى كەدەن قىزمەتكەرلەرىنىڭ قايراتتانا العا ۇمتىلاتىن رۋحانى بەت ـ بەينەسىن ايگىلەگەندەرىن تولىق تۇراقتاندىردى. باس شۇجيدىڭ ماڭىزدى جاۋاپ حاتى ەمەلەكەتتى قۇدىرەتتەندىرۋ قۇرىلىسىنىڭ، ۇلتتىڭ گۇلدەنۋى ستراتەگيالىق بيىگىنەن كەدەن جۇيەسىندەگى كادرلاردىڭ، جۇمىسشى ـ قىزمەتكەرلەردىڭ قىزمەت جاۋاپكەرشىلىگىن، بورىشتى اناعۇرلىم ويداعىداي اتقارۋىنا دەگەن ىقىلاستى ءۇمىتىن العا قويدى، ءاربىر ءسوز ـ سويلەمىندە حالىق كوسەمىنىڭ كەدەن قىزمەتكەرلەرىنە قامقورلىعى تۇنىپ تۇر ءارى باس شۇجيدىڭ شينجياڭداعى ءار ۇلت حالقىنا دەگەن ۇلكەن ءۇمىتىن ايگىلەگەن.

حونچيراپ "ترشىلىك شەكتەلگەن ءوڭىر" دەپ اتالاتىن پامير ۇستىرتىنە ورنالاسقان، جاراتىلىستىق ورتاسى سۇركەيلى. باس شۇجي شي جينپيڭ بۇل ارانى باستان ـ ايىاق كوكەيىنەن شىعارمادى، بيىل كوكتەم مەرەكەسى قارسالدىندا شينجياڭ اسكەري رايونى حونچيراپ شەكارا قورعانىس لياني مىندەت اتقارۋ قاراۋىلحاناسىمەن بەينە ەكراندا سويلەسىپ، ولاردى وتاندى قورعاۋداعى، شەكارانى كۇزەتۋدەگى ساقا تيپ دەپ القاپ، كوپشىلىكتى كۇش ۇستىنە كۇش قوسىپ، تاعى دا تىڭ ەسە قوسۋعا شابىتتاندىردى؛ بۇل رەت ءوزى حونچيراپ كەدەننىندەگى بارلىق كەدەن قىزمەتكەرلەرىنە جاۋاپ حات قايتاردى. ءبىر جىلدىڭ ىشىندە ەكى رەت ۇقساس ءبىر جەرگە ىقىلاسىن اۋدارۋى باس شۇجيدىڭ شينجياڭ قىزمەتىنە ايرىقشا ءمان بەرەتىندىگىن، شينجياڭداعى ءار ۇلت حالقىنا دەگەن شىنايى قامقورلىعىن تولىق ايگىلەدى، مۇنىڭ تۇتاس رايوندىعى ءار ۇلت كادر ـ بۇقاراسىن شەكارا وڭىرگە تامىر تارتىپ، شەكارا وڭىرگە ءوزىن ارناپ، شەكاراعا ۇلەس قوسىپ، جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسىزامانداندىرۋ بارىسىندا كورىكتى شينجياڭدى اناعۇرلىم ويداعىداي قۇرۋعا تەرەڭ شابىتتاندىراتىندىعىندا ءارى جىگەرلەندىرەتىندىگىندە داۋ جوق.

قاھارماننىڭ رۋحى بۇل ارادا جالعاسىپ، وتانعا دەگەن كىرشىكسىز سۇيىسپەنشىلىگى وسى ارادا تۇلادى. كوپ جىلدان بەرى حونچيراپ كەدەننىندەگى ءار ۇرپاق كەدەن قىزمەتكەرلەرى قارلى القاپتاعى ءۇستىرتتى، قۇبا تۇزدەگى جەل ءوتىن تاپجىلماي قورعاپ، وتتەگى تاپشى بولعانمەن جىگەر كەم بولماۋ، وتتەگى تاپشى بولعانمەن رۋح كەم بولماۋ سىندى باتىلدىق جانە قايسارلىقپەن مىندەتتى ادالدىقپەن وتەپ، قاجىرلىلىقپەن كۇرەس جاساپ، ەمەلەكەت قاقپاسى كۇزەتشىلەرىنىڭ وتانعا دەگەن شەكسىز ادالدىعىن ايگىلەدى. شينجياڭ ەلىمىزدىڭ باتىس سولتۇستىگىندەگى ماڭىزدى حاۋىپسىزدىك قالتقىسى، ەمەلەكەت حاۋىپسىزدىگىن قورعاۋ كەلەلى جاعدايىندا ماڭىزدى ورىندا تۇرادى. بۇكىل رايوندا- عى قالىڭ پارتيا مۇشەلەرى، كادرلار حونچيراپ كەدەننىن ۇلگى تۇتىپ، "ەمەلەكەتتىڭ زور ءىسىن" كوكەيدە بەرىك ساقتاپ، جالپى تۇلعالىق ەمەلەكەت حاۋىپسىزدىگى كوزقاراسىن ىشكەرىلەي دايەكتىلەندىرىپ، تيانماقتاندىرىپ، جالما داۋىردەگى پارتيانىڭ شينجياڭدى باسقارۋ جالپى جوباسىن تولىق، دالمە ـ ءدال، جاپىاي دايەكتىلەندىرىپ، شينجياڭنىڭ مەملەكەتتىڭ جالپى جاعدايىندا ستراتەگيالىق ورنىن مەقتى يگەرىپ، شينجياڭ قىزمەتىنىڭ باس نىسانىن مەقتى ۇستاپ، "جاپا ـ ماشاقاتقا ەرەكشە شىدامدى بولۋ، ەرەكشە ءتوزىمدى بولۋ، شايقاستا ەرەكشە قابىلەت تانىتۋ، ۇلەس قوسۋى ەرەكشە بولۋ" سىندى حونچيراپ كەدەننىڭ "ءتورت ەرەكشە" رۋحىن بار كۇشپەن اسقاقتاتىپ، شەكارانى ورنىقتىرىپ، شەكارانى قورعاۋدى بار كۇشپەن ىلگەرىلەتىپ، شەكارانى باسقارۋ ـ تىزگىندەۋ قابىلەتىن كۇش سالا جوعارىلاتىپ، حاۋىپسىزدىك قالتقىسىن مەقتى بەكەمدەپ، پارتيانى الاڭسىز، حالىقتى ريزا ەتۋى كەرەك.

حونچيراپ كەدەنى تۇرعان شەكارا وتكەلى دۇنيە جۇزىندەگى تەڭىز دەڭگەيىنەن ەڭ بيىك كەدەندىك باقالاۋ ـ باسقارۋ شەكارا وتكەلى ءارى ەلىمىز بەن پاكىستاننىڭ بىردەن ـ ءبىر قۇرلىقتىق جولى شەكارا وتكەلى. تاشقورعان حونچيراپ اۋەجايىنىڭ رەسمي سىكە قوسلۋىنا ىلەسە، حونچيراپ شەكارا وتكەلى شينجياڭنىڭ "ءبىر بەلدەۋ، ءبىر جول" وزەكتى رايون قۇرىلىسىندا بارعان سايىن ماڭىزدى رول اتقارۋدا. باس شۇجي شي جينپيڭ اۋتونومياليى رايوندىق پارتكوم مەن ۇكىمەتتىڭ، بيىكتۇاننىڭ قىزمەت مالىمەتىن تىڭداعاندا بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: "شينجياڭنىڭ وزگەشە وڭىرلىك ورنى باسىمدىعىن ساۋلەلەندىرىپ، جالما داۋ ارناسىنا بەلسەنە قىزمەت وتەپ جانە توعىسىپ، سىرتقا ەسىك اشۋ قىزمەتىن ءىس جۇزىندىكتى تياناق ەتە وتىرىپ ويداعىداي يگەرىپ، 'ءبىر بەلدەۋ، ءبىر جول' وزەكتى رايونى قۇرىلىسىن تەزدەتىپ، شينجياڭدى ەلىمىزدىڭ باتىسقا ەسىك اشۋدا- عى الدىڭعى شەبىنە اينالدىرۋ كەرەك". ءبىز جىبەك جولى رۋحىن اسقاقتاتىپ، شينجياڭنىڭ وزىندىك وڭىرلىك سىرتقا ەسىك اشۋ ستراتەگياسىن ەمەلەكەتتىڭ باتىسقا ەسىك اشۋ جالپى تۇلعالىق ورنالاسترۋىنا توعىستىرىپ، كەدەننىڭ ەمەلەكەت قاقپاسىن قورعاۋ، داۋىدى جەبەۋ فۇنكتسيالىق رولىن اناعۇرلىم ويداعىداي اتقارۋىن بار كۇشپەن قولداپ، ىلگەرىلەتىپ، شينجياڭنىڭ "ءبىر پورت، ەكى رايون، بەس ۇلكەن ورتالىق، شەكارا وتكەلى ەكونوميكالىق بەلدەۋى" قۇرىلىسىن ارقاۋ ەتىپ، باقالاۋ ـ باسقارۋ ونەمدىلىگى مەن قىزمەت وتەۋ دەڭگەيىن جوعارىلاتىپ، شەكارا وتكەلى ەكونوميكاسىن جەتىلدىرىپ، زورايتىپ، سىرتقا قاراتىلعان ەكونوميكانىڭ داۋ ساپاسىن، ونەمدىلىگىن جوعارىلاتىپ، جوعارى دەڭگەيلى ەسىك اشۋدى كەڭەيتۋ، جالما داۋ ارناسىنا قىزمەت وتەۋ جانە توعسۋ ءىس جۇزىندىك ارەكەتى ارقىلى باس شۇجيدىڭ تۇلعالىق ەمەلەكەتتىڭ كورىكتى شينجياڭ قۇرۋ قىزمەتىنىڭ ونەمدىلىگىنە اينالدىرۋدەمىز كەرەك.

بۇگىنگى شينجياڭدا جاراسىمدىلىق، ورنىقتىلىق سارا جولعا اينالىپ، گۇلدەنۋدىڭ، داۋدىڭ جالما پاراعى اشىلىپ، جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسىزامانداندىرۋ جولىندا ارشىندى قادامەمەن العا ىلگەرىلەۋدە. ءبىز باس شۇجي شي جينپيڭنىڭ تىلىمىن ەسكەرىپ، باس شۇجيدىڭ كوڭىل تورىنە ساقتاۋى مەن تۇلعالىق تاپسىرماسىن ەكپىندەي العا ىلگەرىلەۋدىڭ كۇش ـ قايراتىنا اينالدىرىپ، جوعارى ساپالى داۋ مەن جوعارى دەڭگەيلى حاۋىپسىزدىكتى ءبىر تۇتاس جوسپارلاپ، ىلگەرىلەتىپ، شينجياڭدى زالىمەن باسقارۋدىڭ، شينجياڭدى ىنتىماقتاسا ورنىقتىرۋدىڭ، شينجياڭدى مادەنيەتپەن نارلەندىرۋدىڭ، حالىقتى بايىتىپ شينجياڭدى گۇلدەندىرۋدىڭ، شينجياڭدى بايماندى كورىكەيتۋدىڭ ءتۇرلى قىزمەتتەرىن ىشكەرىلەي، ەگجەي ـ تەگجەيلى، ناقتى ىستەپ، جاپىاي سوتسياليستىك وسىزامانداندىرۋ ەمەلەكەت قۇرۋدىڭ شينجياڭ تاراۋىن قۇلشىنا ويداعىداي جازۋىمىز كەرەك.

(باسى 1 ـ بەتتە)

باس شۇجيدىڭ اۋتونومياليى رايوننىڭ جانە بيىكتۇاننىڭ قىزمەت مالىمەتىن تىڭداعاندا سويلەگەن ماڭىزدى ءسوزىنىڭ رۋحىن دايەكتىلەندىرىپ، تياناقتاندىرىپ، بۇكىل رايوننىڭ سيفرلاندىرىپ دامىتۋ قىزمەتىن ىشكەرىلەي اقىلداستى، ورنالاستىردى.

اۋتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ ورىنباسار شۇجيى، اۋتونوميالى رايوننىڭ ءتوراعاسى ەركىن تۇنياز، اۋتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ ورىنباسار شۇجيى حى جۇڭيوۋ ماڭدايشالىق اشۋ سالتىنا جانە گرۋپپا ماجلىسىنە قاتىناستى.

ماڭدايشالىق اشۋ سالتىندا قاتىستى جولداستار اۋتونوميالى رايوندىق سيفرلاندىرىپ دامىتۋ مەكەمەسىن قۇرۋ جونىندەگى بەكتۇدى وقدى. ما شيگرۇي، ەركىن تۇنياز ماڭدايشالىقتى بىرگە اشىپ، اۋتونوميالى رايوندىق سيفرلاندىرىپ دامىتۋ مەكەمەسىنىڭ قۇرىلعاندىعىن قىزۋ قۇتتىقتادى.

گرۋپپا ءماجلىسى اۋتونوميالى رايوننىڭ سيفرلاندىرۋ رەفورماسى قىزمەتىنىڭ ىلگەرىلەتىلۋ جاعدايى جونىندەگى مالىمەتتى تىڭدادى، اۋتونوميالى رايوننىڭ سيفرلاندىرۋ رەفورماسى باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ قىزمەت ەرەجەسىن جانە كەڭسە ەگجەي ـ تەگجەيلى ەرەجەسىن اقىلداسىپ قارادى.

ما شيگرۇي بىلاي اتاپ كورسەتتى: سيفرلاندىرىپ دامىتۋدى جەدەلدەتۋ سوتسياليستىك وسىزامانداندىرۋ قۇدىرەتتى ەل قۇرۋدىڭ جەتەكشى قىزمەتى، باسقارۋ جۇيەسى مەن باسقارۋ قابىلەتىن وسىزامانداندىرۋدى ىلگەرىلەتۋدىڭ تابيعي تالابى. سيفرلى ۇكىمەت رەفورماسى اۋتونوميالى رايوندىق پارتكوم تۇراقتاندىرعان جەتەكشىلىك سيپاتتى، جاسامپازدىق سيپاتتى، ۇلگىلىك سيپاتتى كەلەلى رەفورما ءىسى. اۋتونوميالى رايوندىق سيفرلاندىرىپ دامىتۋ مەكەمەسىن قۇرۋ شينجياڭنىڭ سيفرلى ۇكىمەت رەفورماسىنىڭ ەك ماڭىزدى ءتۇرى جىگەر ـ جەر، تاراۋلار وسىنى جالما وراي جانە باستاما ەتىپ، نازاردى جالما داۋىردەگى پارتيانىڭ شينجياڭدى باسقارۋ جالپى جوباسىن تولىق، دالمە ـ ءدال، جاپىاي دايەكتىلەندىرىپ، سيفرلاندىرىپ، شوعىرلاندىرىپ دامىتۋ قىزمەتىن جوبالاپ، باتىلدىقپەن جالما ۇلەس ارقالاپ، بەلسەنە ىسكەرلىك كورسەتىپ، سيفرلى ۇكىمەت رەفورماسى قۇرىلىسىن جەدەلدەتىپ، سيفرلى ەكونوميكانى زور كۇشپەن دامىتىپ، سيفرلى شينجياڭدى قۇلشىنا قۇرىپ، سيفرلاندىرىپ دامىتۋدىڭ جالما ناتيجەلەرى ارقىلى جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسىزامانداندىرۋدىڭ شينجياڭ امالياتىن ىلگەرىلەتۋگە پارمەندى تىرەك ازىرلەۋ كەرەك.

ما شيگرۇي بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: جىگەر ـ جەر، تاراۋلار ساياسي دەڭگەيدەگى شىنايى جوعارىلاتىپ، باس شۇجي شي جينپيڭنىڭ، پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ سيفرلاندىرۋ رەفورماسى قىزمەتى جونىندەگى شەشىمدەرى مەن ورنالاستىرۋلارىن ىشكەرىلەي دايەكتىلەندىرىپ، تياناقتاندىرىپ، باس شۇجيدىڭ، پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ شينجياڭ قىزمەتى جونىندەگى ورىن بەلگىلەۋ تالابىن دالمە ـ ءدال يگەرىپ، سيفرلاندىرىپ دامىتۋدى جەدەلدەتۋدىڭ جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسىزامانداندىرۋدىڭ شينجياڭ امالياتىن ىلگەرىلەتۋدەگى كەلەلى ستراتەگيالىق ءمانىن سايماسي جانە جالپى جاعداي تۇرعىسىنان تانىپ، شينجياڭنىڭ سيفرلاندىرىپ دامىتۋ قىزمەتىنە ورىن تەۋىپ وتىرعان پارىقتار مەن جەتەرسىزدىكتەرگە دۇرىس قاراپ، جاۋاپكەرشىلىك سەزىمدى، بورىشتىلىق سەزىمدى، كوكەي تەستىلىك سەزىمدى ونان ارى كۇشەيتىپ، سەنىمدى، بەكىمدى نىعايتىپ، ءورىس اشا جالما جاراتۋعا قۇلشىنىپ، ولقىلىقتاردى تولىقتاۋدى، ءالسىز تۇستاردى كۇشەيتۋدى جەدەلدەتىپ، سيفرلى شينجياڭنىڭ قۇرىلىسىن ىلگەرىلەتۋگە نىق قادام تاستاۋ كەرەك. سيفرلاندىرىپ دامىتۋدى ءىبىر تۇتاس جوسپارلاپ ىلگەرىلەتىپ، ۇكىمەتتىڭ ەڭىكتىسيالىق تاراۋلارىنىڭ ورنىن ايقىندايتىن، ەڭىكتىسيالىق رولىن شىنىمەن ساۋلەلەندىرىپ، جالپى تۇلعالىق جوبا، بايلىقتى ءىبىر تۇتاس جوسپارلاۋ، ولشەم بەلگىلەۋ، مىندەتتى ىلگەرىلەتۋ سياقتى قىزمەتتەردى تىڭعىلىقتى، ءونىمدى ويداعىداي ىستەپ، بازارلاندىرىپ ىسكە قوسۋدى بەلسەنە ىلگەرىلەتىپ، شينجياڭنىڭ ءار سالاسىنداعى سيفرلاندىرۋدا وزگەرىس جاساۋعا، جالما داۋىردەگى پارتيانىڭ شينجياڭدى باسقارۋ جالپى جوباسىن تولىق، دالمە ـ ءدال، جاپىاي دايەكتىلەندىرىپ، سيفرلاندىرىپ، شوعىرلاندىرىپ دامىتۋ قىزمەتىن جەدەلدەتۋ، جوبالاپ، باتىلدىقپەن جالما ۇلەس ارقالاپ، بەلسەنە ىسكەرلىك كورسەتىپ، سيفرلى ۇكىمەت رەفورماسى قۇرىلىسىن جەدەلدەتىپ، تياناقتاندىرىپ، ورنالاستىرىپ، ىلگەرىلەتىپ، ءىبىر تۇتاس جوسپارلاپ اتقارۋىنا تاباندى بولىپ، بايلىقتى ءونىمدى بىرىكتىرىپ، ينفورماتسيالىق داعى توسقىندىقتاردى جويىپ، قىزمەت بوگەتتەرىن تالقاندايتىن، اكىمشىلىك ىستەرى ءتارتىبىن جايپاي ساپالاندىرۋدى جانە جۇيەنى قايتا سومداۋدى ىلگەرىلەتىپ، ساندى مالىمەتتەردەن تارتىپپەن ورتاق يگىلىكتەنۋدى جانە ونى اشىپ پايدالانۋدى جەبەپ، ۇكىمەتتىڭ شەشىم جاساۋىنىڭ عىلىمىلانۋىن، اكىمشىلىك جۇمىس ءىبىتىرۋدىڭ جوعارى ءونىمدى بولۋىن، الەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋدىڭ قولايلىلانۋىن، قوعامدىق باسقارۋدىڭ دالمە ـ ءدال بولۋىن ۇزدىكسىز ىلگەرىلەتۋ كەرەك. ۇيىمدىق باسشىلىقتى شىن مانىندە كۇشەيتۋ كەرەك، جىگەر ـ جەر، تاراۋلار سيفرلاندىرۋ رەفورماسىن "ءىبىرىنشى باسشى" ىنجەنەريا ەتىپ، قىزمەت جاۋاپكەرشىلىگىن شىن مانىندە ناقتىلاندىرىپ، ءتۇزىلىس ـ مەحانيزمدى كەمەلدەندىرىپ، كورنەكتى ماسەلەلەردى شەشىپ، قاراجات، قىزمەتكەر، قىزمەت قامتاماسىزدىعىن كۇشەيتىپ، سيفرلاندىرۋ رەفورماسىن ىلگەرىلەتەتىن كادرلار مەن دارىندىلاردى ۇزدىكتەردى تاڭداپ، مەقتىلاردى سەپتەي وتىرىپ قىزمەتكە قويۋ كەرەك؛ ءار دارەجەلى باسشى كادرلار ستراتەگيالىق، جۇيەلى قىزمەتتەردى زەرتتەۋگە، جوسپارلاۋعا ايرىقشا ءمان بەرىپ، يدەيالىق كوزقاراسقا بۇرىلىس جاساپ، سيفرلى ويلاۋدى كۇشەيتىپ، سيفرلاندىرۋ تاسىلىنەن پايدالانىپ قىزمەتتى ىلگەرىلەتۋ قابىلەتىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتىپ، شينجياڭنىڭ سيفرلاندىرۋ رەفورماسى قىزمەتىنىڭ ناقتى ونەمدىلىككە قول جەتكىزۋىن ىلگەرىلەتۋ كەرەك.

چىن ۇيجۇن ماڭدايشالىق اشۋ سالتىن باسقاردى ءارى ماجلىسكە قاتىناستى، ءيۇسۇيجان مامەت، قادەن كابەن، لي جىنگو، جۇڭگو ينجەنەريالىق عىلىمدار اكادەمياسىنىڭ اكادەميگى وشۇر ءسالام، اۋتونوميالى رايوننىڭ سيفرلاندىرۋ رەفورماسى باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ مۇشەلەرى، اۋتونوميالى رايوننىڭ قاتىستى ورىندارىنداعى جاۋاپتى جولداستار، ماماندار جانە كاسىپورىندارداعى ۇاكىلى قاتىستى قىمىلدارعا قاتىناستى. ءماجلىس بەينە ەكران فورماسىندا اشىلدى، ايماقتاردا، وبلىستاردا، قالالاردا بولىمشە ءماجلىس الاڭى ورنالاستىرىلدى.

ءۇرىمجىنىڭ، بىلەنىڭ، قاشقاردىڭ قالا جوباسىنا، قۇرىلىسىنا نازار ـــ

تاريحي كوز ايامەن، بولاشاقتىق تۇرعىمەن وسىزامانداندىرعان وڭىرلىك ورتالىق قالا قۇرامىز

تيانشان ىشكەرىلەي وقۋى

□ انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ تىلشىلەرى جاڭ لەي، ۋاڭ شيگرۇي

وتانىمىزدىڭ باتىس سولتۇستىك بۇرىشىنا ورنالاسقان شينجياڭ "ءىبىر بەلدەۋ، ءىبىر جول" بىرگە قۇرۋ جەتىستىكتەرىنىڭ كۇن سايىن مولايۋىنا ىلەسە، ەسىك اشۋدىڭ الدىڭعى شەبىنە اينالدى. جالما داۋ كەزەڭىنە قادام تاستاعاندا، شينجياڭ قالا جوباسى، قۇرىلىسى قىزمەتىن قايتىپ جوعارى ساپالى ىلگەرىلەتۋى كەرەك؟ قالاي جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسىزامانداندىرعان وڭىرلىك ورتالىق قالانى اناعۇرلىم ويداعىداي تۇلعالاپ، شينجياڭنىڭ جالماشا قالا ـ قالاشقاندىرۋ قۇرىلىسىنا دەم بەرىپ، بۇقارانىڭ الاڭسىز قونىستانۋىنا، قالانىڭ قونىسقا جايلى بولۋىنا مۇمكىندىك جاساۋعا بولادى؟

9 ـ ايدىڭ 14 ـ كۇنى اۋتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ ءماجلىس ورتالىعىندا اشىلعان قالا جوباسى، قۇرىلىسى قىزمەتى اڭگىمە ماجىلىسىندە مامان ـ وقىمىستىلار، جەرگىلىكتى ورىندارعى كادرلار جانە قاتىستى مەڭگەرمە ـ مەكەمەلەردىڭ، كاسىپورىندارداعى جاۋاپتىلارى تانىمدارى مەن ۇسىنىستارىن ايتتى.

نەلىكتەن وسى 3 قالا بولادى

"شينجياڭنىڭ قالالارى ەرەكشە ايقىن جاسىل القاپ ەرەكشەلىگىنە يە، ءاربىر شوعىردا ىلعي تەك ءبىر ورتالىق قالا بولادى"، ـ دەدى جۇڭگو عىلىم اكادەمياسى شينجياڭ ەكولوگيا جانە جاعرافيا زەرتتەۋ ورنىنىڭ اعا زەرتتەرمەنى دۇ حۇڭرۇ.

شينجياڭنىڭ ورتالىق قالاسى بولعان ۇرىمجى قالاسى بۇرىننان بايىرعى جبەك جولىنداعى ساۋداداعى ماڭىزدى قالا بولىپ كەلەدى، قازىر، ءتىپتى، اينالاسى 1500 كيلومەتر وڭىرىندەگى ەڭ ۇلكەن قالا. قالا جوباسىن، قۇرىلىسىن جوعارى ولشەمدە، جوعارى دەڭگەيدە، جوعارى ساپادا ىلگەرىلەتۋ قىزمەتىنىڭ ۇرىمجى تارتىمدى باستاما اشتى.

"ىلەنىڭ وڭىرلىك ورنى باسىمدىعى كورنەكتى، ورتالىعى قۇلجا قالاسىنىڭ حالقارالىق اۋىس ـ كۇيىستىڭ قوناق بولىمەسى، وڭىرلىك ەكونوميكانىڭ ارتۋ ۇيەگى، وسىزامانداندىرعان جالپىلىق قاتىناس تورابى سياقتىلاردى قۇرۋ جاعىندا كورنەكتى باسىمدىعى بار". ىلە قازاق اۋتونوميالى وبلىستىق پارتكومنىڭ شۇجيى ياڭ شيۋلي بىلاي دەدى: قازىر قۇلجا ـ قورعاس وڭىرلىك قالالارىن سايكەستى دامىتۋ ءىبىر تۇتاس جوسپارلانۋدا، قورعاس شەكارا وتكەلى تۇرىنىدەگى ەسىك اشۋداعى باستى قالا، سىرتقا ەسىك اشۋدىڭ ماڭىزدى وتكەلى، شەكارالىق ساۋدانىڭ تەبىندى بيىگى جانە وڭىرلىك ەكونوميكانىڭ ارتۋ ۇيەگى.

شينجياڭنىڭ شاحمات كوزى دەپ ورنى تۇراقتاندىرىلعان وڭتۇستىك شينجياڭدا قاشقار "شاحمات كوزىنىڭ كوزى" بولىپ تابىلادى. قاشقار ايماقتىق پارتكومنىڭ شۇجيى نيە جۇاڭ مىنانى ءبىلدىردى: قاشقار مەملەكەتتىڭ باتىسقا ەسىك اشۋداعى ماڭىزدى تەرەزەسى، جبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى وزەكتى رايونىنىڭ ماڭىزدى تىرەگى رەتىندە، ورتا ازيامەن، باتىس ازيامەن جانە وڭتۇستىك ازيامەن تۇتاسىپ تۇرادى، وڭىرلىك ورنى شارت ـ جاعدايى ەرەكشە، ستراتەگيالىق ورنى ماڭىزدى.

جۇڭگو قالا جوباسىن جوبالاۋ ـ زەرتتەۋ اكادەمياسىنىڭ باستىعى ۋاڭ كاي بىلاي دەپ قارايدى: وسى 3 وسىزامانداندىرعان وڭىرلىك ورتالىق قالالاعا تاريحي كوز ايامەن جانە بولاشاقتىق تۇرعىمەن قاراۋ، قۇرۋ كەرەك، ونىڭ ورنى مەن رولىنىڭ ءمانى زور، ورنىن باسۋعا كەلمەيتىن سىياتقا يە.

قالا جوباسىن، قۇرىلىسىن قايتكەندە جوعارى ساپالى ويداعىداي ىستەۋگە بولادى

"'وسىزامانداندىرعان حالقارالىق قالا قۇرۋ' سىندى ورىن تۇراقتاندىرۋدى، جەتەكشىلىكتى تياناق ەتپ، ىنتىماقتى، جاراسىمدى، گۇلدەنگەن، باي، وركەنيەتتى، العا باسقان، تىنىش ءومىر، شات ـ شادىمان ترشىلىك كەشىرەتىن، ەكولوگيالىق تاماشا كورىكتى ۇرىمجىنى جەدەل قۇرۋ كەرەك". ۇرىمجى قالاسىنىڭ باستىعى ياقۇپ ءپاتتوللا بىلاي دەدى: اشىق تيپتى، جەتەكشى تيپتى، جاسامپاز تيپتى، ەكولوگيالىق تيپتى، قونىسقا قولايلى تيپتى قالا قۇرىلىسى ىلگەرىلەتىلۋدە.

"قۇلجا قالاسىن ميلليون جان سانى بار ءىرى قالا، قورعاس قالاسىن باتىسقا ەسىك اشاتىن شەكارا وتكەلى قالاسى ەتپ قۇرۋدى ءتۇيىندى قالا ـ قالاشىق ەتپ قۇرىلىسىنا ورنالاسىپ، قاشقار قالاسىن وڭتۇستىك شينجياڭنىڭ قالا جوباسىنا، قۇرىلىسىنا ورنالاستىرۋ ءىبىر ەرەكشەلىگى مەن ۇلەسى ەتپ قۇرۋدى ءتۇيىندى قالا ـ قالاشىق وڭتۇستىك شينجياڭنىڭ قوسىمشا ورنالىق قالاسى ەتپ تۇلعالاۋ كەرەك.

وسىزامانداندىرعان وڭىرلىك ورتالىق قالا ارقىلى داۋىستىق شوعىرلانۋعا باۋراۋعا دەن قويىپ، حالىقتى شوعىرلاندىرىپ، كاسىپ سالالارىن شوعىرلانۋعا باۋراۋعا دەن قويىپ، حالىقتى شوعىرلاندىرىپ، قالانى كوركەيتۋ كەرەك، ـ دەپ قارادى.

بۇل جوننىدە ياقۇپ ءپاتتوللا مىنانى ءىبىلدىردى: قازىر وسىزامانداندىرعان وڭىرلىك ورتالىق قالانىڭ جەتەكتەۋ رولىن ساۋلەلەندىرۋدىڭ دەڭگەيىن ءالى دە كوتەرۋ قاجەت، جوبا قۇرىلىسىنىڭ پاراساتتىق تىرەگىن كۇشەيتىپ، جوبا جۇيەسىن ءىبىر تۇتاس جوسپارلاپ، كەمەلدەندىرىپ، قالانىڭ ۋنكتسياسىن، ساپاسىن ساپالانىدىرىپ، دەڭگەيىن كوتەرىپ، قۇرىلىس جوباسىن ءىلمي جاساپ، ۇرىمجى قالا شەڭبەرىنىڭ سايكەستى دامۋىن جەتەكتەۋ كەرەك.

نيە جۇاڭ مىنانى ورتاعا قويدى: ورتالىق قالانىڭ الدىڭعى قاتارعا ءوتۋ دارەجەسىن جوعارىلاتۋ ماسەلەسىنە مەڭزەس، "قاشقار قالا شەڭبەرىنىڭ" وزەكتى جەتەكتەۋ رولىن ساۋلەلەندىرىپ، "ءىبىر قالا، ەكى اۋدان، ەكى رايون" بوينشا جوبانىڭ، كاسىپ سالالارىنىڭ، قاتىناستىڭ، الەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋدىڭ، سيفرلى ينفورماتسيانىڭ ءىبىر تۇلعالانا داۋىن ىلگەرىلەتۋ كەرەك.

ياڭ شيۋلي مىنانى ءىبىلدىردى: وسىزامانداندىرعان وڭىرلىك ورتالىق قالا جوباسى، قۇرىلىسىندا ورىن تەۋىپ وتىرعان قالا ەرەكشەلىگى مەن تاريحي مادەنيەتتى جالعاستىرۋ سياقتى جاقتاردا- عى ماسەلەلەر جونىندە ءوڭىرىدىڭ جاراتىلىستىق، گۇمانيتارلىق ەرەكشەلىگى مەن وسىزامانداندىرۋ ەلەمەنتتەرىنىڭ كورنەكتىلەنۋىن كۇشەيتىپ، كورىكەمدىكتى ورتاقتاساتىن وڭىرلىك كەلبەت جانە ءىدالىز قالىپتاستىرىپ، كوپ نەگىزدى، ءىبىر تۇلعالاناعان قالانىڭ ەرەكشە كەلبەتىن ايگىلەيمىز.

ەمەلەكەت ەلەكتر تورى شينجياڭ ەلەكتر قۇاتى شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ القا باستىعى، پارتكوم شۇجيى سي ۇيگو مىنانى ءىبىلدىردى: ۇرىمجى، ىلە، قاشقار ـــ بۇكىل شينجياڭنىڭ جانە وڭتۇستىك، سولتۇستىك شينجياڭ اۋماعىنىڭ ماڭىزدى تىرەگى، جوعارى ساپالى داۋ ارقىلى جوعارى ساپالى قالا جوباسىن، قۇرىلىسىن ىلگەرىلەتپ، جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسىزامانداندىرۋدا ماڭىزدى تىرەكتىك، باستاماشىلدىق، جەتەكشىلىك رولىن شىن مانىندە ساۋلەلەندىرۋ كەرەك.

جەرگىلىكتى ورنداردىڭ پارتكومى مەن ۇكىمەتىنەن، قاتىستى ۋنكتسياليىق تاراۋلارىنان تىس، فينانس، ەلەكتر قۇاتى سياقتى قاتىستى كاسىپورىندار دا قالا جوباسىنا، قۇرىلىسىنا تەرەڭدەي ات سالىسپ كەلەدى.

جۇڭگو اۋىل شارۋاشىلىقتى دامىتۋ بانكەسى شينجياڭ بولىمشە بانكەسى پارتكومنىڭ شۇجيى جىڭ بيننىڭ شينجياڭعا كەلىپ مىندەت اتقارعانىنا ۇزاق بولمادى، ول: قالا جوباسى، قۇرىلىسىندا كاسىپ سالالارىن شوعىرلانۋعا باۋراۋعا دەن قويىپ، حالىقتى شوعىرلاندىرىپ، كاسىپ سالاسى ارقىلى حالقتى شوعىرلاندىرىپ، قالانى كوركەيتۋ كەرەك، ـ دەپ قارادى.

بۇل جوننىدە ياقۇپ ءپاتتوللا مىنانى ءىبىلدىردى: قازىر وسىزامانداندىرعان وڭىرلىك ورتالىق قالانىڭ جەتەكتەۋ رولىن ساۋلەلەندىرۋدىڭ دەڭگەيىن ءالى دە كوتەرۋ قاجەت، جوبا قۇرىلىسىنىڭ پاراساتتىق تىرەگىن كۇشەيتىپ، جوبا جۇيەسىن ءىبىر تۇتاس جوسپارلاپ، كەمەلدەندىرىپ، قالانىڭ ۋنكتسياسىن، ساپاسىن ساپالانىدىرىپ، دەڭگەيىن كوتەرىپ، قۇرىلىس جوباسىن ءىلمي جاساپ، ۇرىمجى قالا شەڭبەرىنىڭ سايكەستى دامۋىن جەتەكتەۋ كەرەك.

نيە جۇاڭ مىنانى ورتاعا قويدى: ورتالىق قالانىڭ الدىڭعى قاتارعا ءوتۋ دارەجەسىن جوعارىلاتۋ ماسەلەسىنە مەڭزەس، "قاشقار قالا شەڭبەرىنىڭ" وزەكتى جەتەكتەۋ رولىن ساۋلەلەندىرىپ، "ءىبىر قالا، ەكى اۋدان، ەكى رايون" بوينشا جوبانىڭ، كاسىپ سالالارىنىڭ، قاتىناستىڭ، الەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋدىڭ، سيفرلى ينفورماتسيانىڭ ءىبىر تۇلعالانا داۋىن ىلگەرىلەتۋ كەرەك.

ياڭ شي